

Ett brandskadat golv i Ramnäs kyrka

En kompletterande undersökning

Antikvarisk kontroll

Ramnäs prästgård 2:1
Ramnäs socken
Västmanland

Ulf Alström

Innehållsförteckning

Inledning.....	1
Målsättning.....	1
Undersökningsresultat.....	2
Referenser	4
Kart- och arkivmaterial	4
Otryckta källor	4
Litteratur	4
Tekniska och administrativa uppgifter.....	4
Kartfigur.....	5

Utgivning och distribution:
Stiftelsen Kulturmiljövård Mälardalen
Stora gatan 41, 722 12 Västerås
Tel: 021-80 62 80
Fax: 021-14 52 20
E-post: info@kmmd.se

© Kulturmiljövård Mälardalen 2007.

Omslagsfoto: Kulkorset och den vakande tuppen på Ramnäs kyrkas torn. (Foto Ulf Alström).

Kartor ur allmänt kartmaterial © Lantmäteriet. Ärende nr MS2006/01407.

ISSN: 1653-7408
ISBN: 978-91-85741-07-6

Västerås 2007

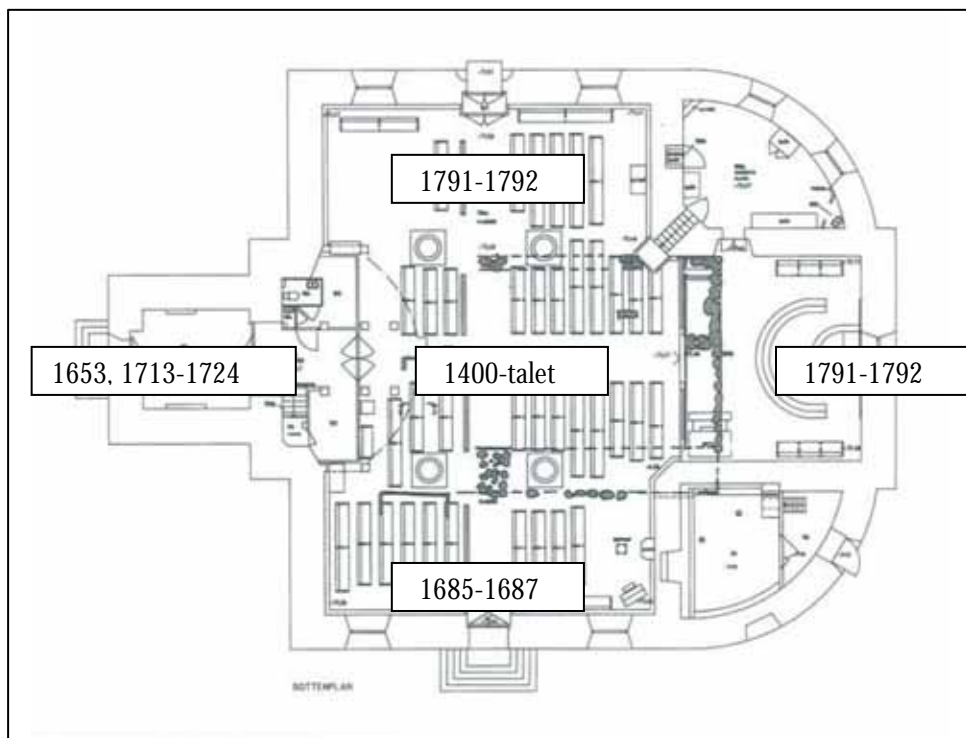
Inledning

Vid branden i Ramnäs kyrka den 1 december 2006 skadades den norra ingången svårt. Innanför dörrarna brandskadades delar av golvet och inredningen. Indirekt, genom sot och värme, skadades hela kyrkans inre.

På grund av att det brandskadade golvet måste bytas ut och att en del schaktningsarbeten i samband med bytet utfördes, har en antikvarisk kontroll genomförts av Stiftelsen Kulturmiljövård Mälardalen genom arkeolog Ulf Alström. Arbetet utfördes efter beslut av länsstyrelsen i Västmanlands län med dnr 431-967-07 daterat 2007-01-31. Beställare av arbetet var Länsförsäkringar i Bergslagen.

Målsättning

Målsättningen med arbetet var att dokumentera eventuella byggnadsdetaljer och gravar. Eftersom Ramnäs kyrkas norra skepp byggdes 1791-92 (figur 1) och gravsättningar i kyrkor förbjöds officiellt 1815 var möjligheten att gravar skulle påverkas mycket osannolik (Brillioth 1946, Hammarskiöld 2004). Att det norra sidoskeppet byggdes över äldre gravar är dock möjligt men dessa borde i så fall ligga på ett sådant djup att de inte påverkades.

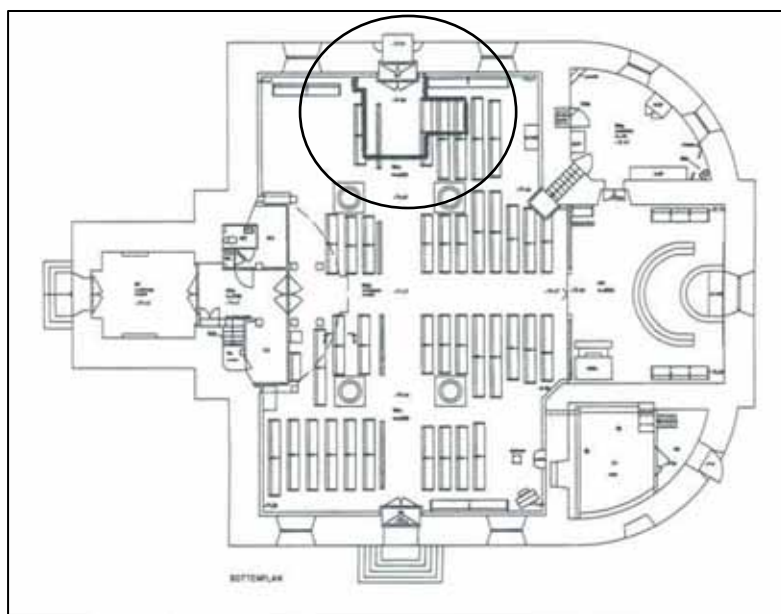
Figur 1. 1400-talet, den första (?) kyrkan byggdes, murarna markerade i svart. 1653, ett vapenhus tillbyggdes på västra långhusgaveln. 1685-1687, södra sidoskeppet byggdes. 1713-1724. tornet byggdes. 1791-1792, norra sidoskeppet byggdes samt att kyrkan utvidgades åt öster (grundkarta Svensk Klimatstyrning).

Undersökningsresultat

Vid arbetet med golvet strax innanför kyrkans norra port sågades brända delar av golvplankorna bort. Mellan golvets syllar grävdes löst material bort. Det bestod av sågspån, träflis, byggnadsavfall i form av kalkbruk samt, märkligt nog, lerklumpar, oregelbundna och upp till 0,2 m stora, som var magrade med organiskt material. Leran passar inte riktigt in i lagerkategorierna man finner under ett kyrkgolv. Förslagsvis kan materialet ha kommit från den bebyggelse som fanns norr om kyrkan som avbildas på O. Graus teckning över kyrkan med omgivningar (Grau nytryck 1904). Leran, som var obränd, kan ha använts som tätningsmaterial. Grau avbildade kyrkomiljön 1754 det vill säga 38 år innan det norra sidoskeppet byggdes.

Figur 2. Ramnäs kyrka med omgivande bebyggelse som Grau tecknade den 1754.

Figur 3. Undersökningsområdet markerat med svarta linjer. Skala cirka 1:400. (Grundkarta Svensk Klimatstyrning).

Gåtan med leran under kyrkgolvet fick sin lösning den 16 mars. I samband med kyrkans utbyggnad mot norr 1791-92 byggdes också ett nytt högre tunnvalv. På detta tunnvalv ströks ett lager lerklining med samma organiska innehåll som i de lerklumpar

som hittades under kyrkgolvet. Efter man har strukit tunnvalvet med leran strök man ytan med ett tunt kalklager. Materialet under kyrkgolvet var alltså överblivet material efter det nya lerklinade taket som byggdes 1791-92 i Ramnäs kyrka (muntlig uppgift byggnadsantikvarie Helen Sjökvist som löste gåtan).

I det cirka 16-20 m² stora undersökningsområdet vid norra ingången påträffades inga fynd som annars är vanliga under kyrkgolven, dvs knappnålar, mynt och ben.

Figur 4. Kyrkans norra brandskadade ingång med det skadade golvet. (Foto Ulf Alström).

Figur 5. Delar av ett trätunnvalv troligen från 1600-talet med en Mariabild. Mariabilden som finns på kyrkans vind var oskadad efter branden (foto Ulf Alström).

Referenser

Kart- och arkivmaterial

Gula kartan 11G:43. Skala 1:20 000.

Svensk Klimatstyrning. Ramnäs kyrka. Ursprunglig skala 1:50.

Otryckta källor

Hammarskiöld, R., 2004. Ramnäs kyrka. Kulturhistorisk karaktäristik. Västerås stift.

Muntliga källor

Helen Sjökvist. Byggnadsantikvarie Stiftelsen Kulturmiljövård Mälardalen

Litteratur

Brillioth, Y., 1946. Svensk kyrkokunskap. Svenska kyrkans diakonistyrelses bokförlag. Stockholm.

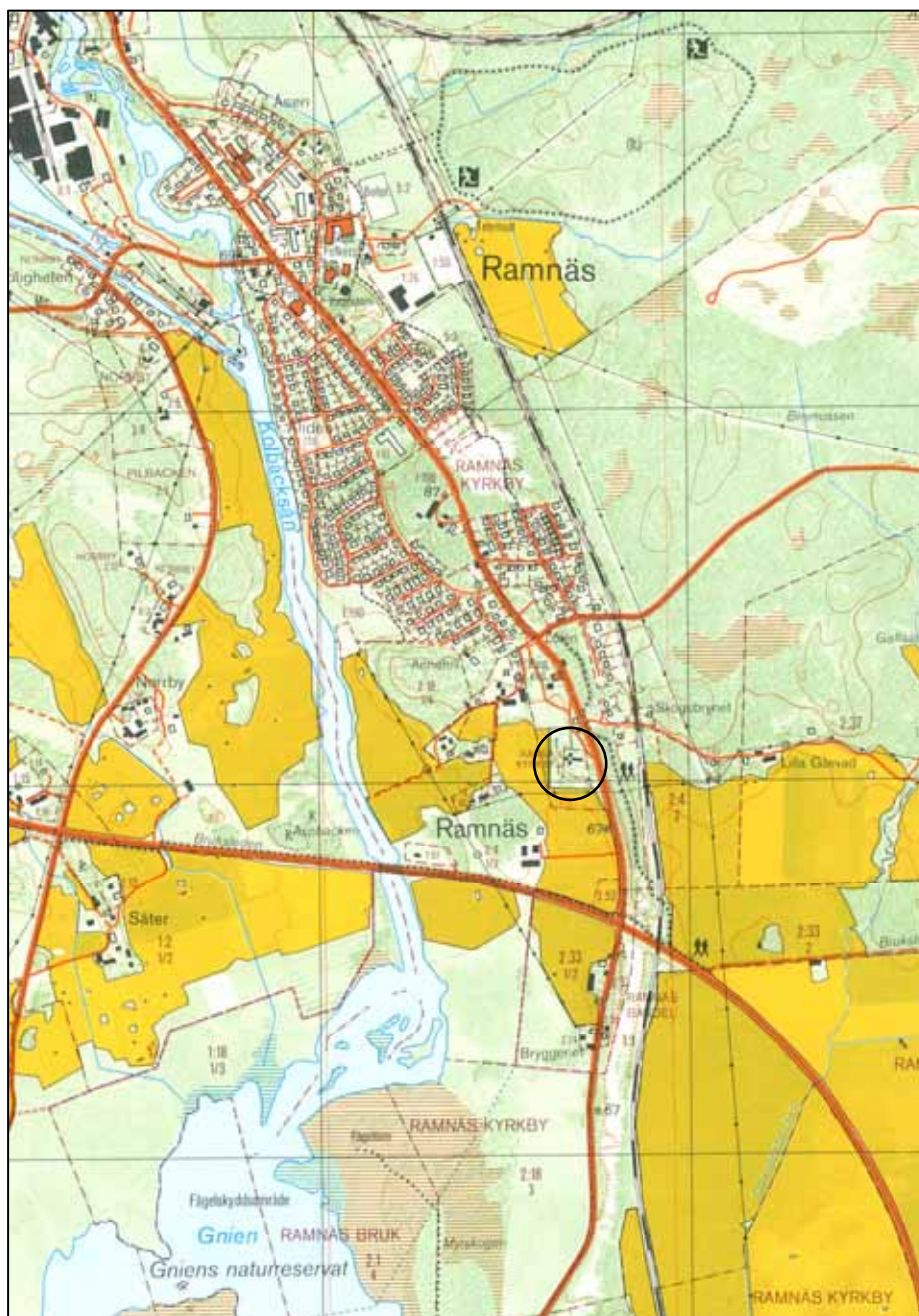
Grau, O., 1754. Beskrivning över Västmanland med sina städer, häradar och socknar. Nytryck 1904. Utgiven av Västmanlands Allehanda. Västerås.

Tekniska och administrativa uppgifter

KM dnr:	07006
Länsstyrelsen dnr, beslutsdatum:	431-967-07 2007-01-31
Undersökningsperiod:	2007-01-29
Arkeologtimmar:	11 timmar (inkl.byggmöte 17 jan).
Exploateringsyta:	16-20 m ²
Personal:	Ulf Alström
Belägenhet:	Ramnäs kyrka, Ramnäs prästgård 2:1
Ekonomisk karta:	Surahammar 11G:43
Koordinatsystem:	Rikets
Koordinater:	X 6627060 Y 1522680
Inmättningsmetod:	manuell
Dokumentationshandlingar:	1 schaktplan 2 fotografier

Kartfigur

Kartor ur allmänt kartmaterial © Lantmäteriet Gävle. Ärende nr MS2006/01407.

Figur 6. Undersökningsplatsens läge markerat med en ring. Utdrag ur ekonomiska kartan. Skala 1:20 000.